

# A Study of Social Factors Affecting the Attitude towards Marriage: Study among Female Dormitory Students in Yazd University

**Ahmad Kalateh Sadati\***: Associate professor of sociology, Yazd University, Yazd, Iran. asadati@yazd.ac.ir

**Razeih Jireai**: Master of social work, state welfare organization, Arak, Iran. r.jireay9714@yahoo.com

## Abstract

**Introduction:** Attitude towards marriage is closely related to marriage and indirectly related to the issue of fertility in the country. This study investigates the social factors affecting the attitude towards marriage among female students of Yazd University.

**Methods:** The present study is a cross-sectional study conducted in 2018. The research is correlational, and two-hundred female students living in Yazd University dormitory were selected by random sampling method. The Phillips social support questionnaire, the marriage attitude scale, and the Duke Religious questionnaire were used to collect data. Data were analyzed by Pearson correlation and multivariate regression.

**Results:** The Pearson correlation test showed a significant relationship between attitude to marriage with social support and also attitude to marriage and religious attitude. The results showed that the prediction percentage of the variable is related to the variables of religious attitude (12%), household dimension (18%), and education level (22%) and in total, they have the greatest impact on the attitude towards marriage.

**Conclusions:** This research has shown that the higher the social support is the more positive attitudes toward marriage. According to the results of the study, the focus of cultural and social policymakers on the variables of religious attitude, level of education, and family size is suggested to a positive change in the attitude towards marriage and encourage more young people to marry.

## Keywords

Social Support

Female Students

Religious Attitude

Attitude to Marriage

\*Corresponding Author  
Study Type: Original  
Received: 25 Sep 2020  
Accepted: 16 Jan 2022

Please cite this article as follows:

Kalateh Sadati A, and Jireai R. A study of social factors affecting the attitude towards marriage: Study among female dormitory students in Yazd University. *Quarterly Journal of Social Work*. 2022; 10 (4); 48-56

# بررسی عوامل اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج: مطالعه دانشجویان دختر خوابگاه دانشگاه یزد

احمد کلاته ساداتی\*: دانشیار جامعه‌شناسی، دانشگاه یزد، یزد، ایران. asadati@yazd.ac.ir  
راضیه جیریایی: کارشناس ارشد مددکار اجتماعی، اداره بهزیستی، اراک، ایران. r.jireay9714@yahoo.com

## چکیده

**مقدمه:** نگرش به ازدواج، ارتباط تنگاتنگی با ازدواج و به صورت غیرمستقیم با موضوع باروری در کشور دارد. هدف پژوهش حاضر، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج در بین دانشجویان دختر دانشگاه یزد می باشد.

**روش:** مطالعه حاضر، یک مطالعه مقطعی است که در سال ۱۳۹۷ انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی است که در آن دویست نفر از دختران دانشجوی ساکن خوابگاه دانشگاه یزد با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه حمایت اجتماعی فیلیپس، مقیاس نگرش به ازدواج و پرسشنامه مذهبی دوک استفاده شد. داده‌ها توسط همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره تجزیه و تحلیل شد.

**نتایج:** آزمون همبستگی پیرسون بین نگرش به ازدواج با حمایت اجتماعی و همچنین بین نگرش به ازدواج با نگرش مذهبی رابطه معناداری را نشان داد. نتایج رگرسیون چندمتغیره نیز مشخص کرد که متغیرهای نگرش مذهبی دوازده درصد، بعد خانوار هجده درصد و سطح تحصیلات بیست و دو درصد در مجموع بیشترین تاثیر را بر نگرش به ازدواج دارند.

**بحث و نتیجه‌گیری:** تحقیق نشان داد که هر چه حمایت اجتماعی بالاتر باشد، نگرش مثبت نسبت به ازدواج وجود دارد. با توجه به نتایج پژوهش، تمرکز سیاست‌گذاران فرهنگی و اجتماعی روی متغیرهای نگرش مذهبی، سطح تحصیلات و بعد خانوار، برای تغییر مثبت در نگرش به ازدواج و یا تشویق بیشتر نسل جوان به ازدواج پیشنهاد می‌گردد.

## واژگان کلیدی

حمایت اجتماعی  
دانشجویان دختر  
نگرش مذهبی  
نگرش به ازدواج

\* نویسنده مسوول

نوع مطالعه: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۷/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۶

احمد کلاته ساداتی و راضیه جیریایی. بررسی عوامل اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج: مطالعه دانشجویان دختر خوابگاه دانشگاه یزد. فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۴۰۰؛ ۱۰ (۴): ۵۶-۴۸

نحوه استناد به مقاله:

## مقدمه

ازدواج از مهمترین رسوم معمول در تمام جوامع است که به دلیل نقش مهم آن در فراهم کردن ساختار و زیربنای تشکیل خانواده و گسترش نسل، مهمترین و بنیادی ترین نوع ارتباط معرفی شده است. [۱] ازدواج نه تنها در سلامت جسمی و روانی فرد موثر است، نقش مهمی در ورود انسان به دوره بزرگسالی بر عهده دارد. همچنین ازدواج، پدیده‌ای مطلق و فارغ از بستر زمان و مکان نیست، بلکه در هر زمان و در هر جامعه، چهره خاصی دارد و با جامعه نیز دگرگون می‌شود. [۲] مساله ازدواج و زناشویی از جمله مساله‌ها مهم بشری در طول تاریخ بوده است، به همین دلیل به این مساله علاوه بر ادیان و مذاهب، رشته‌های علوم انسانی مانند جامعه‌شناسی، حقوق، اقتصاد، روانشناسی و غیره نیز توجه کرده‌اند. با توجه به اهمیت نهاد خانواده، هرگونه تغییر و تحول در جامعه، نهاد خانواده را نیز تغییر خواهد داد. افزایش سن ازدواج دختران و رواج پدیده تجرد در آنان از جمله تحولاتی است که به دنبال تغییرات کلان در سطح جامعه ایجاد شده است. توسعه و نوسازی در دنیای جدید با تغییر سریع و در خور توجه شرایط اقتصادی و اجتماعی، تغییر در زمان ازدواج و تاخیر آن را به زمان‌های دورتر موجب شده است. پیچیده‌تر شدن تقسیم کار اجتماعی، گسترش تحصیلات همگانی و مشارکت بیشتر زنان در فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی خارج از خانه از جمله عواملی هستند که در تاخیر ازدواج نقش دارند. [۳] پدیده افزایش سن ازدواج و بروز تجرد، باعث اختلال در کارکرد طبیعی نابسامانی‌هایی مانند نهاد خانواده می‌شود و به دنبال این امر به طور طبیعی نابسامانی‌هایی مانند شیوع انواع فسادهای اجتماعی، بحران میل جنسی، فرار دختران و... در سطح جامعه به وجود می‌آید.

نگرش به ازدواج عبارت است از عقیده ذهنی و باورهای فرد در مورد ازدواج؛ که در مراحل اولیه زندگی شکل گرفته و سازه‌ای نسبتاً ثابت است. [۴] با توجه به نحوه شکلگیری نگرش به ازدواج این سوال مطرح می‌گردد که مطالعه نگرش به ازدواج چه لزوم و اهمیتی دارد. در پاسخ، هلمن اذعان می‌دارد که شناسایی درست و ارزیابی صحیح نگرش به ازدواج یکی از اساسی ترین فعالیت‌ها در مطالعاتی است که هدف آن‌ها پیش‌بینی و شناسایی عوامل موثر بر کیفیت زندگی زناشویی است. [۵] از نظر مازلو، تا زمانی که نیازهای اولیه و جسمانی در هر ارتباط برآورده نشود، تامین دیگر نیازهای فرد امکان‌ناپذیر است. طبق نظریه نیازهای مازلو، انسان‌ها پنج دسته نیاز دارند که عبارت است از: نیازهای جسمی هوا، غذا، خواب، رابطه جنسی و...، نیاز به ایمنی، نیاز به روابط اجتماعی، نیاز به احترام و تایید و نیاز به خویشتن‌یابی. وی برای این نیازها نوعی اولویت سلسله‌مراتبی بر می‌شمارد؛ به این معنا که ابتدا نیازهای سطح پایین یا پست باید ارضا شود؛ پس از آن، انسان در سطوح بالاتر احساس نیاز خواهد کرد. از نظر مازلو، نیازهای جسمانی در پایینترین سطح و نیاز به خویشتن‌یابی در عالی ترین سطح است. [۶] بر این اساس، نیاز جنسی را باید به مثابه نیاز اولیه در این گونه روابط در نظر گرفت. برآورده کردن سایر نیازها مستلزم برطرف کردن چنین نیازی است. فروید نیز بر کشش جنسی در روابط دختر و پسر تاکید می‌کند و آن را عامل ناخودآگاهانه در جذب فرد جوان جنس مخالف و فعالیت‌های جنسی موثر می‌داند. [۷]

تحقیقات مختلف از جمله آماتو و راجرز نشان داده‌اند که نگرش به ازدواج و طلاق، پیش‌بینی کننده کیفیت زندگی زناشویی است و کیفیت زندگی زناشویی خود را در طول زمان بهبود می‌بخشد. [۸] بدین ترتیب نگرش به ازدواج بسیار دارای اهمیت است؛ زیرا یکی از مکانیسم‌های کلیدی برای پیش‌بینی رفتار واقعی در ازدواج [۹] و یکی از بهترین شاخص‌های عملکرد در روابط عاشقانه است. [۱۰] به طور کلی، نگرش بر واکنش فرد نسبت به تمامی موضوع‌ها و موقعیت‌های وابسته به نگرش تاثیر مستقیم و پویا بر جای می‌گذارد. [۱۱] در طی سال‌های اخیر، آموزش‌ها و مشاوره‌های قبل از ازدواج در جامعه ما افزایش یافته، و جوانان از کارگاه‌های آموزش پیش از ازدواج که توسط مراکز گوناگون برگزار می‌شود، استقبال می‌کنند. بسیاری تحقیقات نیز در این زمینه انجام شده و یکی از علل کاهش گرایش جوانان در کشور ما، باورهای نادرست و نگرش نامناسب به ازدواج دانسته شده است. [۱۲]

صباغچی و همکاران [۱۳] تحقیقی تحت عنوان تعیین نگرش به ازدواج و تشکیل خانواده در شهر یزد پرداخته‌اند. یافته‌ها بیانگر آن است که تفاوت‌های نگرشی زنان شهر یزد به ابعاد مختلف ازدواج و تشکیل خانواده، برحسب متغیرهای زمینه‌ای نظیر سن و وضعیت تاهل، مستقل از تاثیر عوامل و متغیرهای فرهنگی و ارزشی، چندان چشمگیر نیست. در مقابل متغیرهایی نظیر فردگرایی، خودتحقق‌بخشی و سرمایه فرهنگی اهمیت نسبی بیشتری در تبیین این تفاوت‌های نگرشی ایفا می‌کنند. حرازی و همکاران [۱۴] تحقیقی با هدف بررسی عوامل موثر بر ازدواج در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید

صدوقی یزد انجام داده‌اند. تاکید جامعه مورد مطالعه به نقش موثر عوامل معنوی و اخلاقی در زندگی زناشویی، ازجمله نتایج با اهمیت این پژوهش بود همچنین اکثر متاهلین، انگیزه ازدواج خود را آسایش و تکامل روحی و پاسخ به ارضای غرایز فطری قلمداد کردند. مجردها اساسی‌ترین مشکل ازدواج را نیافتن فرد مناسب با توجه به معیارهای خود دانسته و همچنین اکثر آن‌ها علت ازدواج نکردن را نگرشی از افت تحصیلی ذکر کردند.

زارع شاه‌آبادی و زکیه سلیمانی [۱۵] به بررسی عوامل مرتبط با گرایش دانشجویان به روابط پیش از ازدواج در دانشگاه یزد پرداخته‌اند. نتایج حاکی از آن است که ارتباطات پیش از ازدواج بخشی از فرآیند عادی زندگی محسوب می‌گردد که می‌توان آن را با درک نیازهای طرفین به یک رابطه قراردادی و نظام‌مند تبدیل نمود و ارتباط دو جنس؛ نه در جهت تخلیه عاطفی، بلکه به منظور اهداف متعالی‌تر همچون کسب مهارت‌های ارتباطی برقرار گردد. پورافکاری و همکاران [۱۶] پژوهشی با عنوان بررسی رابطه ویژگی‌های شخصی و نگرش به ازدواج؛ مطالعه موردی دانشجویان دختر هجده الی بیست و پنج ساله دانشگاه اصفهان انجام داده‌اند. نتایج پژوهش نشان داد بین میزان درون‌گرایی، برون‌گرایی، سلطه‌پذیری، سن، پایگاه و عقاید مذهبی به ازدواج، رابطه وجود دارد؛ ولی بین سلطه‌گری

و نگرش به ازدواج، تفاوت معنی‌داری مشاهده نشده است.

نیکخواه و همکاران [۱۷] در تحقیقی به سنجش نگرش دانشجویان به ازدواج پرداخته‌اند، که نتیجه حاصل شده نشان داد، بین پایگاه اقتصادی-اجتماعی و دینداری با نگرش به ازدواج رابطه مثبت وجود دارد. مالهوترا و همکاران [۱۸] برای بررسی شباهت‌های نسلی دختران و مادران در ادراک‌های ازدواج، پژوهشی با عنوان مادران، دختران، ازدواج: تبیین شباهت‌ها در ادراک‌های نسلی در سریلانکا انجام داده‌اند. نتایج نشان می‌دهد نگرش دختران و مادرانشان به ازدواج نسبتاً مدرن است. در تبیین این وضعیت، گسترش تحصیلات و استفاده از رسانه بسیار مهم بوده است، به گونه‌ای که در جامعه‌ای که فرصت‌های تحصیلی و رفاه اجتماعی و حمایت اجتماعی برای زنان در دسترس باشد، مادران و دختران بر ابعاد فردی ازدواج بیشتر از ابعاد خانوادگی تاکید دارند. نتایج پژوهش گابرن اسکایا، [۱۹] در شش کشور اتریش، آلمان، بریتانیا، ایرلند، هلند و آمریکا نشان می‌دهد، مطابق با ایده نهادی شدن، ازدواج و باروری جهانی در حال حرکت است. در تمام این کشورها، زنان هرگز ازدواج نکرده، زنان با تحصیلات بالاتر، زنان شاغل و افراد کمتر مذهبی، دیدگاه‌های سنتی کمتری در مورد ازدواج و فرزندان دارند. در پژوهش‌های انجام شده، عوامل متعددی در رابطه با نگرش به ازدواج دانشجویان گزارش شده است؛ اما در رابطه با تاثیر حمایت‌های اجتماعی نسبت به نگرش به ازدواج در بین دانشجویان پژوهشی انجام نگرفته است. لذا با توجه به مساله‌ها ذکر شده، پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی، مخصوصاً نگرش مذهبی و حمایت اجتماعی موثر بر نگرش به ازدواج در بین دانشجویان دختر دانشگاه یزد اجرا شده است و بر این اساس، فرضیه‌های پژوهش بدین شرح بررسی شده است: - بین نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد. - بین حمایت اجتماعی با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد. - بین متغیرهای زمینه‌ای از قبیل سن، سطح تحصیلات و بعد خانوار با نگرش به ازدواج رابطه وجود دارد.

## روش

از آن‌جا که می‌توان از نتایج پژوهش حاضر در جهت طرح‌ریزی یک چارچوب برای کمک به ازدواج جوانان و نگرش خانواده‌ها استفاده کرد، می‌توان آن را از نظر هدف و ماهیت تحقیق در رده پژوهش‌های کاربردی به حساب آورد. روش اجرای پژوهش، پیمایشی و از نوع تحقیق؛ توصیفی و به لحاظ معیار زمان، مطالعه مقطعی و به لحاظ معیار ژرفایی از نوع پهنانگر است. حجم نمونه پژوهش، دویست نفر از دانشجویان دختر مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه یزد که بیشتر افراد در گروه سنی بیست و سه سال و ساکن خوابگاه بودند، است که با روش نمونه‌گیری تصادفی در نیمسال دوم ۱۳۹۷-۱۳۹۸ انتخاب شدند. تعداد دانشجویان خوابگاهی طبق نظر مسوولین حدود سه هزار نفر بود که مطابق جدول مورگان تعداد نمونه سی صد و سی و هشت نفر در نظر گرفته شد. از آن‌جایی که تحقیق در اوایل تابستان انجام شد، یکی از محدودیت‌های تحقیق دسترسی نداشتن به همه دانشجویان بود و تعداد نمونه ما با ریزش مواجه شد. علاوه بر این، مساله پاسخ ندادن عده‌ای از مشارکت‌کنندگان نیز مطرح بود. در نهایت، تعداد دویست نمونه تکمیل شده، مورد تجزیه و

تحلیل قرار گرفت. شیوه نمونه گیری در دسترس بود.

### ملاک‌های ورود و خروج

**ورود:** رضایت از شرکت در پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها توسط دختران دانشجوی در حال تحصیل در یکی از مقاطع تحصیلی در دانشگاه یزد.

**خروج:** تمایل نداشتن به تکمیل پرسشنامه‌ها.

### ابزارهای پژوهش

**مقیاس حمایت و اجتماعی:** این پرسشنامه توسط واکس، فیلیپس، هالی، تامپسون، ویلیامز و استورات، در سال ۱۹۸۶ بر مبنای تعریف کوب از حمایت اجتماعی ساخته شد. بنا به تعریف کوب، حمایت اجتماعی به میزان برخورداری از محبت، مساعدت و توجه اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد اشاره دارد. این مقیاس دارای بیست و سه ماده است که سه حیطه خانواده، دوستان و سایرین را در بر می‌گیرد. خرده مقیاس خانواده هشت ماده، دوستان هفت ماده، سایرین هشت ماده را در بر می‌گیرد. همچنین حداقل و حداکثر نمره بین صفر و بیست و سه متغیر است و بالا بودن نمره در این پرسشنامه، بیانگر حمایت اجتماعی بالاتر و پایین بودن نمره، بیانگر حمایت اجتماعی پایینتر است. [۲۰] این آزمون در مطالعه ابراهیمی قوام در سال ۱۳۷۱ بر روی صد دانشجو و دویست دانش آموز اجرا شد. پایایی آزمون در نمونه دانشجویی در کل مقیاس نود صدم و در نمونه دانش آموزی هفتاد صدم و در آزمون مجدد در دانش آموزان پس از شش هفته هشتاد و یک صدم بود. [۲۱] این پژوهش حمایت اجتماعی با سه بعد سنجیده شده است. بعد دوستان با هفت گویه؛ آلفای پنجاه و نه صدم، بعد خانواده با هشت گویه؛ آلفای پنجاه صدم، بعد سایرین با هشت گویه؛ آلفای چهل و چهار صدم، و برای شاخص کل متغیر حمایت اجتماعی آلفای هفتاد و چهار صدم به دست آمد.

**مقیاس نگرش به ازدواج MAS:** مقیاس نگرش به ازدواج توسط بارتن و روسن در سال ۱۹۹۸ ساخته شده است. این مقیاس شامل بیست و سه صدم گزاره؛ با مقیاس چهار درجه‌ای لیکرت، از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است که باورها و نگرش‌های مربوط به ازدواج را می‌سنجد. از طریق جمع نمرات گزاره‌ها، نمره کلی که حداقل بیست و سه و حداکثر نود و دو است، به دست می‌آید. نمرات بالاتر نشان‌دهنده نگرش مثبت‌تر نسبت به ازدواج است. [۲۲] در این پژوهش، نگرش به ازدواج با سه بعد سنجیده شده است. بعد باورهای ارتباطی با هفت گویه آلفای بیست و دو صدم، بعد تغییرناپذیری همسر با هشت گویه آلفای هفتاد و چهار صدم، بعد نقش تخریبی توافق نداشتن با هشت گویه آلفای بیست و هشت صدم، و برای شاخص کل متغیر نگرش به ازدواج آلفای هفتاد و سه صدم به دست آمد.

**مقیاس شاخص مذهبی دوک:** این شاخص استاندارد، پنج آیت

دارد و توسط کونینگ و همکاران طراحی شده است که آیت نخست آن؛ اعمال مذهبی سازمان‌یافته مثل تعداد دفعات شرکت در مسجد و مراسم مذهبی را بر مبنای مقیاس شش درجه‌ای مورد ارزیابی قرار می‌دهد. آیت دوم؛ اعمال مذهبی غیرسازمان‌یافته مثل تعداد دفعات نماز خواندن را بر مبنای مقیاس شش درجه‌ای لیکرت، از بیش از یک بار در روز تا هرگز مورد ارزیابی قرار می‌دهد. سه آیت بعدی شکل عمیق انگیزش درونی، تعهد و تسلیم در برابر مذهب را به شکل حضور خدا در زندگی، زندگی کردن مطابق با سفارش‌های مذهبی و قراردادن مذهب فراتر از بقیه امور زندگی، با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت، از به هیچ عنوان صدق نمی‌کند تا کاملاً صدق می‌کند مورد بررسی قرار می‌دهد. جمع سه آیت بیانگر امتیازات مذهب درونی است. دامنه امتیازات کلی اعمال مذهبی دو تا دوازده و عقاید مذهبی از پانزده تا چهل و پنج متغیر است. [۲۳] پایایی این پرسشنامه در سال ۱۳۹۰ توسط دکتر بالجانی در مطالعه‌ای جهت بررسی ارتباط بین مذهب، سلامت معنوی و کیفیت زندگی در بیماران سرطانی با آلفای کرونباخ نود و سه صدم گزارش گردید. [۲۴] در این پژوهش نگرش مذهبی با سه بعد سنجیده شده است. بعد اعمال مذهبی سازمان‌یافته با یک گویه؛ بعد اعمال مذهبی غیرسازمان‌یافته با یک گویه؛ بعد شکل عمیق انگیزش درونی با سه گویه و برای شاخص کل متغیر نگرش مذهبی آلفای هفتاد و نه صدم به دست آمد.

**ملاحظات اخلاقی:** تحقیق حاضر با رعایت ملاحظات اخلاقی انجام شد. بدین منظور، حفظ گمنامی مشارکت‌کنندگان در تحقیق و صداقت در مسیر تحقیق و تحلیل و ارائه نتایج داده‌ها از مهمترین ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر می‌باشد.

یافته ها

توزیع فراوانی و درصد متغیر سن پاسخ دهندگان نشان می دهد که چهل و سه و پنج دهم درصد افراد نمونه، بین هجده تا بیست و دو سال و چهل و پنج و پنج دهم درصد، بین بیست و سه تا بیست و هفت سال و نه صدم درصد بین بیست و هشت تا سی و دو سال و در نهایت دو و پنج دهم درصد، بین سی و سه تا سی و هفت سال سن دارند. به عبارت دیگر، بیشترین فراوانی مربوط به افراد با سن بین هجده تا بیست و دو سال بودند. بر اساس اطلاعات به دست آمده مشخص گردید، چهار و پنج دهم درصد شرکت کنندگان، تعداد اعضای خانواده آن ها چهار نفر، و بیست و نه و دو دهم درصد از شرکت کنندگان؛ پنج نفر و سی و هفت دهم درصد از شرکت کنندگان شش نفر و پانزده و سه دهم درصد از شرکت کنندگان هفت نفر و نه و چهار دهم درصد از شرکت کنندگان هشت نفر و هفت و نه دهم درصد از شرکت کنندگان نه نفر و در نهایت دو درصد از شرکت کنندگان در خانواده ده نفره زندگی می کنند؛ که بیشترین فراوانی به خانواده های شش نفر است. توزیع فراوانی و درصد متغیر سطح تحصیلی نشان می دهد که شصت و نه دهم درصد پاسخگویان لیسانس و سی و هفت دهم درصد در مقطع ارشد و هفت و نه دهم درصد در مقطع دکتری بودند، که بیشترین فراوانی مربوط به دانشجویان مقطع لیسانس بودند. در این تحقیق ابتدا آزمون نرمال بودن بر روی متغیرهای تحقیق صورت گرفت. برای این کار از آزمون کولموگروف اسمیرنوف K-S که شرح آن در جدول شماه یک آمده است، استفاده گردیده است. با توجه به پی-ولیو و مقایسه آن با سطح معنی داری پنج صدم  $0/05$   $P >$  نتیجه گرفته می شود که فرض نرمال بودن متغیر نگرش به ازدواج، نگرش مذهبی و حمایت اجتماعی تایید می شود. از آن جا که یکی از شروط استفاده از ضریب همبستگی پیرسون نرمال بودن متغیرها است، لذا در این تحقیق با توجه به نرمال بودن متغیرها از این آزمون استفاده شده است.

جدول شماره دو آزمون همبستگی پیرسون برای رابطه بین حمایت اجتماعی و نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج را نشان می دهد. تحلیل استنباطی داده ها نشان داد که بین ابعاد حمایت اجتماعی و نگرش به ازدواج رابطه معنادار وجود دارد. مخصوصاً بعد سایر، همبستگی قویتر دویست و بیست و نه هزارم را نسبت به ابعاد دیگر این متغیر نشان می دهد. با توجه به این که این تحقیق در بین دانشجویان دختر دانشگاه یزد صورت گرفته است، و بیشتر افراد شرکت کننده در پژوهش در خوابگاه سکونت داشتند، می توان نتایج این همبستگی را تحت تاثیر نگرش دانشجویانی دانست که در خوابگاه با هم در ارتباط هستند یا تحت تاثیر افرادی که در بیرون از منزل یا خوابگاه با آن ها در ارتباط هستند. همچنین زندگی در خوابگاه و دیدن هم خوابگاهی های دختر مجرد و نیز متأهل، می تواند نگرش آن ها به ازدواج را تحت تاثیر قرار داده باشد. همچنین بین نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج رابطه معنادار وجود دارد. بدین معنا که با افزایش دیدگاه روشنتری به اعتقادات دینی، نگرش دانشجویان دختر نیز به امر ازدواج مثبت تر است  $p < 0/01$ .

جدول (۱) آزمون کولموگروف اسمیرنوف (k-s)

| متغیرها                  | نگرش به ازدواج | نگرش مذهبی | نگرش حمایت اجتماعی |
|--------------------------|----------------|------------|--------------------|
| تعداد                    | ۲۰۰            | ۲۰۰        | ۲۰۰                |
| میانگین                  | ۷۱/۷۲          | ۱۸/۳۴      | ۵۸/۳۳              |
| انحراف معیار             | ۸/۷۶۸          | ۴/۵۶۵      | ۱۵/۵۸۷             |
| قدر مطلق اختلاف          | ۰/۰۲۵          | ۰/۰۳۶      | ۰/۰۲۵              |
| مقدار مثبت               | ۰/۰۲۵          | ۰/۰۳۱      | ۰/۰۲۵              |
| مقدار منفی               | -۰/۰۲۰         | -۰/۰۳۶     | -۰/۰۲۵             |
| آماره کولموگروف اسمیرنوف | ۰/۰۲۵          | ۰/۰۳۶      | ۰/۰۲۵              |
| پی مقدار (sig)           | ۰/۲۰۰          | ۰/۱۹۸      | ۰/۱۷۵              |

جدول (۲) آزمون همبستگی پیرسون برای رابطه بین حمایت اجتماعی و نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج

| متغیر                    | حمایت اجتماعی | نگرش مذهبی | نگرش به ازدواج |
|--------------------------|---------------|------------|----------------|
| تعداد                    | ۲۰۰           | ۲۰۰        | ۲۰۰            |
| میانگین                  | ۵۸/۳۳         | ۱۸/۳۴      | ۷۱/۷۲          |
| انحراف معیار             | ۱۵/۵۸۷        | ۴/۵۶۵      | ۸/۷۶۸          |
| قدر مطلق اختلاف          | ۰/۰۲۵         | ۰/۰۳۶      | ۰/۰۲۵          |
| مقدار مثبت               | ۰/۰۲۵         | ۰/۰۳۱      | ۰/۰۲۵          |
| مقدار منفی               | -۰/۰۲۰        | -۰/۰۳۶     | -۰/۰۲۵         |
| آماره کولموگروف اسمیرنوف | ۰/۰۲۵         | ۰/۰۳۶      | ۰/۰۲۵          |
| پی مقدار (sig)           | ۰/۲۰۰         | ۰/۱۹۸      | ۰/۱۷۵          |

جدول (۳) آزمون رگرسیون چندگانه

| متغیر                               | ضرایب استاندارد نشده | ضرایب استاندارد شده | t                       | سطح معنی داری          |
|-------------------------------------|----------------------|---------------------|-------------------------|------------------------|
| نگرش مذهبی                          | ۰/۴۰۸                | ۰/۱۲۳               | ۳/۳۲۰                   | ۰/۰۰۱                  |
| بعد خانوار                          | ۱/۱۲۷                | ۰/۴۱۶               | ۲/۷۲۳                   | ۰/۰۰۷                  |
| سطح تحصیلی                          | ۳/۲۰۰                | ۰/۹۵۴               | ۳/۳۵۴                   | ۰/۰۰۱                  |
| حمایت اجتماعی                       | ۰/۲۷۴                | ۰/۱۵۹               | ۱/۷۲۳                   | ۰/۰۸۰                  |
| ضریب همبستگی - چندگانه <sup>۱</sup> | ۰/۴۲۰                | ۰/۱۷۶               | ضریب تعیین <sup>۲</sup> | تعدیل شده <sup>۳</sup> |
|                                     |                      |                     | ۰/۱۵۹                   | ۰/۱۷۶                  |

۱. R  
۲. R Square  
۳. Adjusted R Square

از رگرسیون چندگانه با روش گام به گام برای بررسی تاثیر متغیرهای مستقل معنی دار بر نگرش به ازدواج استفاده شده است. متغیرهایی در مدل رگرسیون آورده شده که بیشترین تاثیر را بر متغیر نگرش به ازدواج دارند. نگرش مذهبی، بعد خانوار و سطح تحصیلی، در مجموع بیشترین تاثیر را بر نگرش به ازدواج داشته اند. در بین متغیرهای تحقیق، سطح تحصیلات با بیست و دو درصد بیشترین سهم را در تبیین نگرش به ازدواج دارد. طبق نتایج واریانس تک خطی، می توان گفت که در مجموع متغیرهای مستقل تحقیق حاضر، هفده درصد از واریانس

نگرش به ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند. مابقی تغییرات متغیر وابسته، متغیر تاثیرگذار هستند. به دلیل پیچیده و چندبعدی بودن متغیر وابسته تحقیق؛ یعنی نگرش به ازدواج و همچنین به حساب نیامدن برخی از متغیرهایی است که بر این

### بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، تبیین روابط بین پدیده‌ها و افزودن به دانش موجود در زمینه عوامل اجتماعی تاثیرگذار در زمینه ازدواج جوانان بود. جامعه آماری پژوهش، دوستان و دوستان دختر مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری ساکن خوابگاه دانشگاه یزد بودند که بیشتر افراد در گروه سنی بیست و سه سال بوده و در نیمسال دوم ۱۳۹۸-۱۳۹۷ صورت گرفت. یافته‌ها نشان داد که بین نگرش مذهبی با نگرش به ازدواج روابط مثبت وجود دارد. این یافته همسو با پژوهش مالهورا و همکاران، [۱۸] پورافکاری و همکاران [۱۶] و نیکخواه و همکاران [۱۷] بود. در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد که بر اساس نظریه پارسونز، چون جریان کنش متقابل خصلت اجتماعی دارد و ارزش‌ها در آن موثر هستند، کنش اجتماعی را بدون در نظر گرفتن نظام اجتماعی که خود مرکب از نظام فرهنگی و شخصیتی است، نمی‌توان مطالعه کرد؛ که نهاد دینی نیز مسوولیت ثبات اخلاقی را به عهده دارد و از ارزش‌های فرهنگ عمومی مراقبت می‌کند. به عبارتی ارزش‌های دینی، کارکرد نشان دادن راه‌ها و نگرش‌های خاص در موقعیت‌های ویژه به شخص نشان می‌دهند. [۲۵] اساسا یکی از حمایت‌های دین از خانواده، توصیه و تشویق افراد به ازدواج و تشکیل خانواده است. در تحقیق حاضر نیز، هر چه دانشجویان دختر بیشتر پایبند به اعتقادات دینی بودند، نگرش مثبتی نسبت به ازدواج داشتند.

همچنین نتیجه تحلیل داده‌ها نشان داد که در متغیر حمایت اجتماعی بین مولفه‌های منابع سایر افراد، منابع دوستان و منابع خانواده در مقیاس حمایت اجتماعی با متغیر نگرش به ازدواج رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد. بدین معنی که با افزایش حمایت اجتماعی، نگرش افراد به ازدواج نیز افزایش خواهد داشت و بالعکس؛ این نتایج همسو با مالهورا و همکاران [۱۸] بود. حمایت اجتماعی مفهومی چندبعدی است که به اشکال و طرق مختلفی تعریف شده است. برای مثال، می‌توان آن را به عنوان یک منبع فراهم شده توسط دیگران، به عنوان امکاناتی برای مقابله با استرس، یا یک مبادله‌ای از منابع تعریف نمود. [۲۶] حمایت اجتماعی نیز احساس ارزشمند بودن به فرد داده و بخشی از یک شبکه اجتماعی است که فرصت‌هایی را برای ارتباط با دیگران و نیز نسبت ارتباطات با ارزش فراهم می‌آورد. همچنین حمایت اجتماعی به میزان برخورداری از محبت، همراهی و توجه اعضای خانواده، دوستان و سایر افراد تعریف شده است. [۲۷]

تحقیقات زیادی نشان داده‌اند که حمایت اجتماعی می‌تواند نتایج منفی فشار روانی را تعدیل نماید. محققان بسیاری نیز حمایت اجتماعی را مفهومی چندبعدی تلقی کرده‌اند که شامل صمیمیت عاطفی و نزدیکی به عنوان است. حمایت اجتماعی به طور معمول، به اعمال انجام شده برای یک فرد آشفته به وسیله افراد عمده از قبیل اعضای خانواده، دوستان، همکاران، خویشاوندان و همسایگان اطلاق می‌شود. این اعمال معمولا کمک ابزاری، کمک اجتماعی-هیجانی و کمک اطلاعاتی را شامل می‌شود. کمک ابزاری به اعمال یا مواد فراهم شده به وسیله دیگران اطلاق می‌گردد که فرد را برای انجام مسوولیت‌های مربوط به نقش معمولی قادر می‌سازد. سیستم حمایت اجتماعی، مطابق با نظر کاپلان عبارت است از: واگذار کردن بخشی از ضروریات بین فردی به گروهی از افراد که قادرند در مواقع اضطراری، حفاظت‌های عاطفی و منابع حمایتی را برای افراد مهیا کنند. به علاوه مردم با فراهم کردن کمک‌ها، منابع اطلاعات و آگاهی‌های شناختی برای افراد نیازمند، موجب افزایش توانایی آنان در مقابل با بحران‌های روحی می‌شود. [۲۸] مطابق با نظر کاپلان یک فرد به گروه‌های حمایتی متعددی در خانه، محل کار و تفریح گاه‌های عمومی نیازمند است. [۲۹] در تحقیق حاضر، نیز مشخص شد افرادی که از حمایت اجتماعی بیشتر برخوردار بودند، نگرش مثبت‌تری نسبت به ازدواج داشتند. به نوعی سیستم حمایتی قوی‌تر باعث شده بود دیدگاه دانشجویان دختر را در رابطه با ازدواج مثبت‌تر نماید.

همچنین در یافته‌های پژوهش حاضر، در زمینه تفاوت بین بعد خانوار با نگرش به ازدواج، بین این دو متغیر برحسب بعد خانوار تفاوت وجود دارد. عامل اصلی مدرنیزاسیون، به گسترش فرصت‌های تحصیلی، تغییرات در نیروی کار و فعالیت‌های شغلی، بعد خانوار، اشتغال زنان و شهرنشینی می‌توان اشاره کرد. در جریان مدرنیزاسیون، خانواده محوری به فردمحوری

انتخاب همسر را تحت تاثیر قرار داده است؛ مثلاً برای زنان با تحصیلات بالاتر، امکان حضور فعال در اجتماع بیشتر می‌شود، در نتیجه آن‌ها برای خود موقعیتی مشابه با موقعیت مردان را طلب می‌کنند. تلاش برای دستیابی به این موقعیت و ایجاد امنیت کافی برای پایدار بودن آن در طول زندگی، هم زمان و هم فرآیند تشکیل خانواده را دچار دگرگونی می‌کند. [۳۰]

**محدودیت‌ها:** یکی از مهمترین محدودیت‌های پژوهش حاضر نمونه‌گیری در دسترس است و این‌که تعداد نمونه به اندازه مورد نظر تحقیق نرسید. لذا، تکیه کردن به یافته‌های پژوهش حاضر، نیازمند تقویت آن با انجام تحقیقات کمی و کیفی در سطح گسترده‌تر است. **پیشنهادهای:** با عنایت به نتایج تحقیق، پیشنهاد می‌گردد، تقویت باورهای دینی در بین جوانان، مخصوصاً در بین دانشجویان در اولویت سیاست‌گذاری‌ها قرار گیرد. همچنین با توجه به افزایش سن ازدواج و این‌که میانگین نگرش مثبت به ازدواج در مقاطع تحصیل دیده شد، پیشنهاد می‌شود در مقاطع پایین‌تر نیز اقدامات فرهنگی در جهت تمایل به ازدواج انجام گیرد.

**سپاسگزاری:** تعارض منافی بین نویسندگان مقاله نیست. ضمناً از مشارکت کنندگان در تحقیق تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

تبدیل می‌شود. فرایند مدرنیزاسیون با ترجیح خانواده هسته‌ای، فردمحوری در مقابل خانواده هسته‌ای، فردمحوری در مقابل خانواده محوری، بهبود موقعیت زنان، گسترش تحصیلات عمومی، شهرنشینی و ازدواج‌های سنتی به سازمان‌ها و نهادهای دیگر واگذار می‌شود. در نتیجه، خانواده به واحد هسته‌ای تبدیل می‌شود که بر فردگرایی استوار است؛ یعنی بخش عمده‌ای از تصمیم‌های مربوط به زندگی اعضای خانواده مانند تصمیم‌گیری درباره تشکیل خانواده و ازدواج را خود افراد اتخاذ می‌کنند. این ازدواج‌ها با انتخاب آزاد، معمولاً با سنین ازدواج بالاتر همبسته‌اند. [۳] همچنین در نتایج پژوهش مشخص شد که میزان افزایش تحصیلات با نگرش به ازدواج در ارتباط است. افزایش تحصیلات افراد، بسیاری از عوامل مهم مرتبط با ازدواج نظیر انتظار از روابط زناشویی و ازدواج و نحوه

#### منابع

#### References:

- Higgins LT, Zheng M, Liu Y & Sun CH. Attitudes to marriage and sexual behaviors: A survey of gender and culture differences in China and United Kingdom. *Sex Roles*. 2002; 46 (3-4): p. 75-89.
- Shoaa Kazemi M & Jafari Harandi M. A Comparative study of attitudes of single and married students towards marriage from the perspective of glasser reality therapy. *Social Research Quarterly*. 2009; 3 (4): p. 111-128. [Persian]
- Mahmoudian H. Rising marriage age: A study of supporting factors. *Journal of Social Sciences*, 2004; (24): p. 69-85. [Persian]
- Braaten EB, & Rosén LA. Development and validation of the marital attitude scale. *Journal of Divorce & Remarriage*, 1998; 29 (3-4): p. 83-91.
- Holman TB, Birch P, Carroll JS, Doxey C, Larson JH & Linford ST. Longitudinal research in the social and behavioral sciences: An interdisciplinary series. *Premarital Prediction of Marital Quality or Breakup: Research, Theory, and Practice*, 2001.
- Oskamp S. *Applied social psychology*. New Jersey, United States. Prentice Hall. 1992. [Persian]
- Yousefi Z, Abedi M. The efficacy examination of healthy relationship instructing with social learning perspective instructing on increasing awareness about boys and abusive relationships among girls. *The Quarterly Journal of Fundamentals of Mental Health*, 2007; 9(36): 99-105. [Persian]
- Amato PR, & Rogers SJ. Do attitudes toward divorce affect marital quality? *Journal of Family Issues*, 1999; 20 (1): p. 69-86.
- Thornton, A. Influence of the marital history of parents on the marital and cohabitational experiences of children. *American Journal of Sociology*, 1991; 96 (4): p. 868-894.
- Steinberg SJ, Davila J, & Fincham F. Adolescent marital expectations and romantic experiences: Associations with perceptions about parental conflict and adolescent attachment security. *Journal of Youth and Adolescence*, 2006; 35 (3): p. 314-329.
- Sharifi P. *Research methods in behavioral sciences*, Tehran: Sohan Publications, 2001. [Persian]
- Fallah A. The role of beliefs intervention program in youth tendency to get married at Beheshti University. 2nd National Congress of Family Pathology, 2005. [Persian]
- Sabbaghchi M, Askari Nodoushan A, Torabi F. Determinants of attitude towards marriage and family

formation in Yazd. Iranian Population Studies Journal. 2018; 3 (1): p. 131-162. [Persian]

14. Harazi MA, Hoseini Motlagh SM, Sadriyan MR. The survey of Medical University of Shahid Sadoughi students about effective factors on marriage. Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences-Yazd 2001; 9(1):37-43. [Persian]

15. Zareshahabadi A, Solimani Z. Factors related to student's tendency towards premarital relations in Yazd University. Social Welfare Quarterly. 2012; 12 (45): p. 391-421. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1019-fa.html>.

16. Poor Afkari N, Anbari Roozbehani M & Hakiminia B. Investigating the relationship between personality traits and attitudes toward marriage: A case study: 18-25 year old female students, University of Isfahan. Journal of Social Sciences, Islamic Azad University, Shushtar Branch, 2012; (2): p. 73-98. [Persian]

17. Benevolent H, Fani M & Asgharpour Masouleh AR. Assessing students' attitudes toward marriage and the factors affecting it. Journal of Applied Sociology, 2017; 28 (3): p. 99-122. [Persian]

18. Malhotra A, Tsui A. O & de Silva V. Mothers daughters and marriage: Explaining similarity in generational perceptions in Sri Lanka marriage. The Second National Congress of Family Pathology. Family Research Institute, 1992.

19. Gubernskaya Z. Changing attitudes toward marriage and children in six countries. Sociological Perspectives, 2010; 53 (2): p. 178-200.

20. Taheri, F. Investigating the relationship between social support and coping styles with adolescence in adolescents living in correctional centers and normal adolescents. (Dissertation). Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University. 2010. [Persian]

21. Ebrahimi Ghavam P. Evaluation of the validity of the three concepts of source of control, self-esteem and social support. (Dissertation). Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University. 1993. [Persian]

22. Braaten EB, & Rosén LA. Development and validation of the marital attitude Scale. Journal of Divorce & Remarriage, 1998. 29(3-4), 83-91

23. Koenig H, Parkerson GR Jr, Meador KG. Religion index for psychiatric research. The American Journal of Psychiatry. 1997 Jun; 154(6): 885-6

24. Baljani S, Khashabi J, Amanpour A, Azimi N. Investigating the relationship between spiritual health, religion and hope in cancer patients. Journal of the School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences, Volume 17, Number 3, 2011, p. 37-27. [Persian]

25. Vosoughi M, & Daemi A. Socio-cultural factors affecting parents' attitudes toward relationships between male and female adolescents in Tehran. Anthropology Quarterly, 2005; 4 (7): p. 161-188. [Persian]

26. Schulz U, & Schwarzer R. Long-term effects of spousal support on coping with cancer after surgery. Journal of Social and Clinical Psychology, 2004; 23 (5): p. 716-732.

27. Sarafino EP & Smith TW. Health psychology: Biopsychosocial interactions. John Wiley & Sons. 2014.

28. Sarason IG. Social support: Theory, research and applications (Vol. 24). Springer Science & Business Media, 2013.

29. Yedirir S, & Hamarta E. Emotional expression and spousal support as predictors of marital satisfaction: The case of Turkey. Educational Sciences: Theory and Practice, 2015; 15 (6): p. 1549-1558.

30. Moradi G, & Saffarian M. Social and economic factors related to increasing the age of marriage of young people (Case study of Kermanshah). Journal of Youth Sociological Studies, Third Year, 2012; (7): p. 81-108. [Persian]